

Операція «Евакуація»

64

Нині Донецький національний університет перебуває у двох паралельних реальностях. Офіційно навчальний заклад у 2014 році переїхав до Вінниці. Але є й така реальність – в Донецьку працює його «двійник» під юрисдикцією так званої ДНР і також провадить вступну кампанію. Найгірше в цій ситуації те, що вся наукова база (обладнання, бібліотеки, приміщення) залишилася на території, непідконтрольній Україні. Про те, як почувалися в такі непрості часи викладачі й студенти цього й інших вищих навчальних закладів, евакуйованих із Донецької та Луганської областей, говорили учасники «круглого столу» в Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти.

Як розповіла Голова комітету Лілія Гриневич, на початку 2013–2014 навчального року на Донбасі діяло 107 вищих навчальних закладів. Станом на 1 червня поточного року із зони АТО виведено 16 таких закладів і 10 наукових установ.

Народний депутат підкреслила: евакуйовано найкращі виші з багатьма академічними традиціями – Донецький національний університет (до Вінниці), Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (до Старобільська Луганської області), Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (до Сєвєродонецька), Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (до Кривого Рогу) та інші.

– Хороший університет – це складний організм із лабораторіями, дослідними та експериментальними базами. Чи можна викорчувати столітнє дерево і пересадити його в інше місце? Вочевидь, це дуже складний процес, який не додає комфорту, – наголосила Л. Гриневич.

Серед основних проблем забезпечення діяльності евакуйованих закладів вона виокремила:

– **гуманітарну складову** (фонд гуртожитків і приміщень) – надання елементарних соціально-побутових умов студентам та викладачам (тут не обійтися без допомоги інших

вишів, а також місцевих адміністрацій, які можуть посприяти виділенню приміщень для навчальних корпусів, як це сталося у Вінниці);

– **потребу зберегти інституційну спроможність вишів** – необхідно дати час на адаптацію до нових реалій, що стосується виконання ліцензійних умов, нормативів кількості студентів тощо;

– **необхідність забезпечити евакуйовані університети обладнанням**. Л. Гриневич звернула увагу, що нині цей процес гальмує постанова № 65 від 1 березня 2014 року, запроваджуючи режим жорсткої економії бюджетних коштів, зокрема для державних вишів. Так само не просто дістати допомогу закордонних інституцій: за її ввезення на територію України передбачені значні митні платежі;

– **брак нормативно-правової бази** для розвитку наукових установ. Наприклад, попри норми закону «Про вищу освіту» виші не можуть виводити кошти на власні рахунки й розпоряджатися ними.

Перший заступник міністра освіти і науки Інна Совсун розповіла, що процес евакуації часто ініціювали не ректори, а професори чи завідувачі кафедр, які робили вибір на користь України. Також вибачилася за те, що процес ліцензування й акредитації на новому місці не такий легкий, як хотілося

би. Серед поточних питань вона виокремила проблему вступу іноземців (чи зможуть евакуйовані заклади створити для них належні умови), а також оптимальний обсяг державного замовлення.

– Упродовж кількох минулих десятиліть на Донбасі сформувала-

Проект

На останньому пленарному тижні липня Верховна Рада так і не розглянула законопроект Голови Комітету з питань науки і освіти Лілії Гриневич про внесення змін до Митного кодексу України (щодо підтримки вищих навчальних закладів та наукових установ державної форми власності, евакуйованих із тимчасово окупованої території Донецької або Луганської областей).

Проект передбачав не оподатковувати до 1 січня 2020 року ввізним митом наукове, лабораторне і дослідне обладнання, реактиви, зразки, наукову літературу тощо, що ввозять евакуйовані із зони АТО вищі навчальні заклади та наукові установи державної форми власності виключно для провадження освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Ймовірно, парламентарії розглянуть законопроект у вересні.

ся потужна наукова база. Масштаби наших втрат дуже добре означив професор Михайло Білоголовський, коли запропонував уявити, як перемістити всю наукову інфраструктуру невеликої європейської держави на кшталт Естонії чи Латвії, – підкреслив **заступник міністра освіти і науки Максим Стріха**.

На думку посадовця, влітку минулого року не були задіяні всі можливості для евакуації обладнання – ніхто не наважився взяти на себе політичну відповідальність, а коли зрозуміли, що це треба зробити, було вже запізно. Трохи ліпша ситуація в закладах, які виїхали до своїх філій. Утім, проблема не обмежується лише евакуйованими університетами, бо так само втратили велику кількість наукових зв'язків навчальні заклади в Маріуполі, Краматорську, Слов'янську, адже високу науку там робили на базі обладнання в Донецьку.

За статистикою Міністерства освіти і науки, з окупованих територій переїхали 3,3 тисячі науково-педагогічних працівників, інформації про долю 3,6 тисячі осіб у відомства немає. Вони не зникли безвісти, просто дехто виїхав самостійно і знайшов роботу в інших українських університетах чи Росії.

– Коли кажуть, що більшість із них залишилися в установах так званих ДНР і ЛНР, то це неправда. За нашими оцінками, там працює третина чи навіть чверть науково-педагогічного складу, – уточнив М. Стріха.

Ректор Донецького національного університету Роман Гринюк наголосив: працюючи з міжнародними та всеукраїнськими організаціями, відновити матеріально-технічну базу навчальних закладів можливо, якщо, звісно, є бажання. Однак маємо глибшу проблему – створення елементарних умов праці й проживання людей, які переїхали. Об'єктивно держава не може розв'язати цих соціальних проблем у повному обсязі. Але має зробити перший крок: запустити програми кредитної підтримки для забезпечення муніципальним житлом інтелектуального потенціалу вишів.

– У Вінницькій області багато навчальних закладів I–II і III–IV рівнів акредитації. Я точно знаю, що там є вільні навчальні площі й гуртожитки. Такі приміщення є державною власністю і Міністерство освіти має розпорядитися ними так, як потребують обставини. Але ректорів тих ВНЗ [що не хочуть ділитися. – Ред.] я теж розумію.

Також ректор звернув увагу на проблему студентів, які залишилися на окупованій території.

– Це значна кількість осіб. Ми маємо подумати про виховну, полі-

тично-патріотичну роботи з ними, – зауважив Р. Гринюк.

Виконавчий директор Міжнародного фонду «Відродження» Євген Бистрицький акцентував на викликах морального, світоглядного характеру з огляду на евакуацію: і студенти, і викладачі мають навчитися самоорганізуватися, створювати громадські осередки з іншими внутрішньо переміщеними особами.

– Зрештою східні регіони та Крим будуть територією України. І тут важлива комунікація, переконання Сходу, що зроблений Україною вибір є правильний і перспективний. І фонд цьому сприятиме, – підкреслив він, закликавши виші

розгорнути внутрішньоукраїнську мобільність, брати участь у міжнародних проектах. Наприклад, спільно з посольством Франції фонд планує організувати зустріч представників евакуйованих університетів із закладами Парижа.

На думку Є. Бистрицького, ніні на рівні виконавчої влади не вистачає команди – профільного офісу чи департаменту й уповноваженої особи на найвищому рівні, щоб максимально швидко реагувати на потреби евакуйованих навчальних закладів.

Підготував Олексій СИЩУК.
Фото Андрія НЕСТЕРЕНКА.

День

29 серпня – День авіації

Розправити крила

Через два роки після здобуття Україною незалежності Президент Леонід Кравчук підписав указ «Про День авіації», встановивши дату відзначення нового свята – останню суботу серпня. Згодом іншим указом Дні цивільної та військової авіації були об'єднані в один під спільною назвою «День авіації». Відтоді це свято всіх льотчиків, а також представників інших професій, які забезпечують безперервне і злагоджене функціонування повітряних трас.

Україна – одна з тих держав, які володіють повним авіаційним циклом. Вона має мережу аеропортів, підприємства з випуску авіатехніки, систему зв'язку управління повітряним рухом на міжнародних авіалініях, льотні школи та авіаційні училища й виші. Це, зокрема, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського, Національний авіаційний університет, Державна льотна академія.

Не можна не згадати й гордість літакобудування – Авіаційний науково-технічний комплекс ім. О. К. Антонова. Авіаконструктори заводу по праву пишаються вантажними вельетнями «Руслан» і «Мрія», які визнано візитівкою не лише заводу, а й нашої країни. Ці красені літаки встановили 270 світових рекордів. А загалом літаки, створені на цьому підприємстві, мають понад 500 рекордів. Це дає надію, що невдовзі літакобудування в Україні знову по-справжньому розправить могутні крила.

С. Д.